

Wiesław Delimat

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Międzyuczelniany Instytut Muzyki Kościelnej, Kraków

Regulamin organistów

29 czerwca 2011 roku, w uroczystość Bożego Ciała, ksiądz kardynał Stanisław Dziwisz, arcybiskup metropolita krakowski, podpisał nowy regulamin organistów archidiecezji krakowskiej. W ten sposób dokument stał się obowiązującym na terenie archidiecezji, zastępując poprzedni regulamin, funkcjonujący od roku 2005.

Regulamin organistów archidiecezji krakowskiej dotyczy szeroko pojętej problematyki muzyki w kościołach parafialnych, rektoralnych i kaplicach. W swych wytycznych odnosi się więc do wszystkich, którzy tę muzykę przygotowują i wykonują (organiści, dyrygenci schol i chórów), ale także do rządców kościołów (proboszczów i rektorów), którzy zatrudniają organistów, powierzając im tym samym odpowiedzialność za śpiew i grę organową w kościołach, odpowiedni dobór pieśni, szkolenie kantorów i psalterzystów, przygotowanie zespołów śpiewających, a także pracę z chórem.

Wypracowanie treści zawartych w regulaminie powierzone zostało przez arcybiskupa metropolitę krakowskiego Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej, która pod przewodnictwem ks. dr. hab. Roberta Tyrały pracowała przez blisko 3 lata (2008–2011), zastanawiając się i dyskutując nad kolejnymi rozdziałami dokumentu. Na każdym etapie prac Komisja zasięgała rady księży (dziekanów, proboszczów, duszpasterzy, prawnika i ekonomy archidiecezjalnego), którzy przedstawiali swoje stanowiska, głównie w sprawach dotyczących zatrudnienia organisty, jego kwalifikacji i zaangażowania w życie parafii, a także regulacji finansowych. Pomocą służyli także zawodowi muzycy – profesorowie uczelni i fakultetów muzycznych, którzy pomagali określić miarę profesjonalizmu, jaki powinien cechować muzyka kościelny i miejsce organisty w strukturze kształcenia muzycznego, prowadzonego przez szkoły i uczelnie kościelne oraz świeckie. Jednocześnie członkowie Komisji wsłuchiwali się w głos organistów uczęszczających na dni skupienia i rekolekcje diecezjalne, którzy dzielili się swoimi doświadczeniami, wyrażali własne poglądy, służąc pomocą w wypracowaniu koncepcji kolejnych rozdziałów nowego regulaminu. W końcowym etapie prac Komisja zwróciła się o pomoc do prawnika wyspecjalizowanego w prawie pracy obowiązującym w Polsce.

Kontakt z szerokim gronem osób zainteresowanych tematem i zaangażowanych w pracę nad regulaminem, a także liczne konsultacje specjalistów z różnych dziedzin życia religijnego, społecznego i administracyjnego służyć miały opracowaniu dokumentu, który zaspokoi potrzeby osób zainteresowanych, wywodzących się z różnych środowisk i tradycji oraz nie straci na aktualności przez dłuższy czas.

Autorzy postawili sobie za cel skonstruowanie regulaminu, który określać będzie nie tylko prawa i obowiązki organisty, ale także określi jego miejsce w strukturze parafii czy rektoratu, sprecyzuje niezbędne wykształcenie muzyczne i formację duchową organisty, a nade wszystko wskaże na organistów jako na grupę zawodową, która ma zagwarantowane prawa (w tym prawo do godziwego wynagrodzenia) i precyzyjnie określone zadania. Celem Komisji było także zwrócenie uwagi na szczególne partnerstwo, jakie cechować powinno organistów i rządców parafii, którzy pracując wspólnie, mają precyzyjnie określone kompetencje, zadania i zakres obowiązków.

Regulamin organistów archidiecezji krakowskiej został podzielony na 17 rozdziałów:

1. Przepisy wstępne

W rozdziale tym wymieniono adresatów regulaminu oraz odniesienie jego zapisów do przepisów prawa kościelnego i cywilnego. Objaśniono także najważniejsze zwroty, nazwy i funkcje wymieniane w tekście.

2. Komisja Muzyki Kościelnej

Została tu opisana rola i zasady funkcjonowania Komisji, będącej reprezentantem arcybiskupa metropolity krakowskiego w sprawach dotyczących muzyki kościelnej. W rozdziale tym zwrócono uwagę na nową rolę Komisji, jaką jest przeprowadzanie wizytacji poszczególnych parafii pod kątem spraw związanych z muzyką. Wizytacje te poprzedzać będą wizytacje parafialne biskupa krakowskiego.

3. Podział stanowisk i wymagane kwalifikacje

W rozdziale przedstawiony został podział stanowisk organistowskich, związany z wielkością i rangą danej parafii oraz wykształceniem i kwalifikacjami organisty. Stanowiska organistowskie zostały podzielone na trzy kategorie. Na uwagę zasługuje bardzo precyzyjne określenie poziomu wykształcenia muzycznego, możliwego do uzyskania w jednostkach edukacyjnych, zajmujących się profesjonalnym przygotowaniem muzyków kościelnych.

4. Uzupelnienie wykształcenia organisty

Zapisy tego rozdziału dotyczą możliwości podniesienia kwalifikacji organistowskich w przypadku osób, które ukończyły edukację muzyczną w szkołach i uczelniach artystycznych, niezajmujących się wprost edukacją w zakresie muzyki kościelnej. Akceptując i uznając poziom wykształcenia muzycznego zdobytego w tych ośrodkach, określono jednocześnie przedmioty niezbędne do uzupełnienia przez kandydatów do zawodu organisty kościelnego. Ponadto szczegółowo sprecyzowano wymiar godzinowy tych zajęć oraz możliwości uzupełnienia wykształcenia na terenie Krakowa.

5. Objęcie stanowiska

W rozdziale opisana została procedura oraz warunki objęcia stanowiska organisty. Na uwagę zasługuje zapis (par. 8, pkt. 4) wprowadzający zasadę certyfikowania organistów. Uzyskanie certyfikatu (na czas określony) wydawanego przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej jest niezbędnym warunkiem nawiązania lub przedłużenia stosunku pracy zawartego pomiędzy parafią i organistą.

6. Obowiązki organisty

Rozdział w sposób szczegółowy opisuje miejsce organisty w kościele i specyfikę jego zawodu, którego wypełnianie wiąże się nie tylko z doskonałym opanowaniem rzemiosła muzycznego, ale także z powołaniem i służbą Bogu i Kościołowi (par. 10, pkt. 2). W rozdziale tym znajdziemy szczegółowy wykaz zadań organisty oraz opis zachowań niedopuszczalnych przy sprawowaniu tej funkcji.

7. Wynagrodzenie, ofiary otrzymywane od wiernych, inne świadczenia

Rozdział niniejszy odnosi się do kwestii finansowych, towarzyszących wykonywaniu zawodu organisty kościelnego. Szczególną uwagę zwrócono w nim na sprawiedliwe uregulowania płacowe w odniesieniu do kwalifikacji pracownika i zakresu powierzonych mu obowiązków. Szerzej kwestie finansowe opisane zostały w załączniku nr 1 do niniejszego regulaminu, o czym informuje par. 12, pkt 5.

8. Formy zatrudnienia organistów

W rozdziale wymieniono 3 możliwe formy zatrudnienia organistów, opisane szczegółowo w rozdziałach kolejnych.

9. Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę

Wymieniając formę zatrudnienia organisty na podstawie umowy o pracę na pierwszym miejscu, uznano ją tym samym za podstawową. W paragrafie 14 szczegółowo określono zapisy takiej umowy, niezbędne do tego, by była ona obowiązująca dla obu stron. Jednocześnie w odniesieniu do Kodeksu Pracy, opisano zasady dotyczące czasu pracy, niezbędnych przerw oraz okresów rozliczeniowych. W paragrafie 16 wyszczególniono zakres podległości organisty względem pracodawcy, zaś w paragrafie 17 wymieniono szczegółowo obowiązki pracodawcy względem zatrudnionego przez niego organisty.

10. Ubezpieczenia i emerytura

W tym rozdziale określono kwestie podstaw ubezpieczenia społecznego oraz wieku emerytalnego.

11. Nagrody i odprawy

Przedstawione zostały formy nagradzania organistów związane ze stażem pracy oraz szczególnymi osiągnięciami zawodowymi.

12. Prawo do urlopu

Ten krótki rozdział wskazuje na prawo organisty do urlopu wypoczynkowego oraz obowiązek pokrycia kosztów zastępstwa na ten czas przez parafię.

13. Rozwiązanie umowy o pracę

Rozdział ten określa, z jakich powodów może nastąpić wypowiedzenie umowy o pracę – zarówno ze strony pracodawcy, jak i pracownika. Jednocześnie znaleźć tu można regulacje dotyczące trybu i sposobu wypowiedzenia umowy w odniesieniu do Kodeksu Pracy.

14. Zatrudnienie na podstawie umowy-zlecenie

Rozdział ten przedstawia alternatywny w stosunku do umowy o pracę sposób zatrudnienia organisty, którym jest zawarcie umowy cywilnoprawnej. Mimo wielu różnic pomiędzy obydwiema formami zasadą jest, że także w umowie-zleceniu należy określić zakres zadań organisty oraz wysokość honorarium, które będzie on

otrzymywał. Paragraf 30 regulaminu informuje, że przepisy dotyczące umowy-zlecenia są obowiązujące także w odniesieniu do organistów świadczących usługi w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

15. Wolontariat

W tym rozdziale zostały przedstawione podstawowe zasady pracy na podstawie umowy o wolontariat. Najważniejsza z zasad mówi, że organista wykonuje wszystkie czynności nieodpłatnie, a wolontariat nie może służyć obchodzeniu przepisów o wynagrodzeniu (par. 31). Wolontariusz, co ważne, nie może być osobą przypadkową, jego kwalifikacje muszą być wystarczające i odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych usług.

16. Dane osobowe

Rozdział ten informuje o ochronie danych osobowych oraz określa uprawnienia do ich udostępniania i przetwarzania.

17. Przepisy końcowe

Zapisy tego rozdziału mówią o organie rozstrzygającym ewentualne spory pomiędzy pracownikiem i pracodawcą (jest nim Archidiecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej) oraz o dacie wejścia w życie niniejszego regulaminu.

Regulamin zawiera załącznik nr 1: Czas pracy i wynagrodzenie (s. 33), opisujący obowiązujące normy w zakresie wyliczenia czasu pracy organisty, a co za tym idzie, wysokości jego wynagrodzenia. Załącznik odnosi się do specyfiki zawodu organisty, który oprócz obowiązku akompaniowania i wykonywania muzyki podczas liturgii i nabożeństw winien także dbać o własny rozwój muzyczny (ćwiczenie gry na instrumencie), prowadzić chór lub scholę oraz wykonywać wiele dodatkowych czynności związanych ze swoją posługą. W tym celu ustalono ilość godzin niezbędnych do prawidłowego wykonywania powyższych zadań, które są wliczane do czasu pracy. Podano także wysokość wynagrodzenia za każdą godzinę pracy, uznając wymienione stawki za minimalne.

W regulaminie organistów archidiecezji krakowskiej, począwszy od strony 36, zamieszczono wzory umów pomiędzy parafią i organistą, do których należą:

- porozumienie o współpracy na okres do 30 dni,
- porozumienie o współpracy na okres powyżej 30 dni,
- porozumienie o współpracy na czas nieokreślony
- umowa o pracę na czas określony do 6 miesięcy, na niepełny wymiar czasu pracy,

- umowa o pracę na okres próbny, na niepełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na czas nieokreślony, na niepełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na czas nieokreślony, na pełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na czas określony do 6 miesięcy, na pełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na czas określony powyżej 6 miesięcy, na pełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na czas określony powyżej 6 miesięcy, na niepełny wymiar czasu pracy,
- umowa o pracę na okres próbny na pełny wymiar czasu pracy,
- umowa-zlecenie.

Na stronie 85 regulaminu przedstawiono aktualny skład osobowy Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej oraz podano adresy Międzyuczelnianego Instytutu Muzyki Kościelnej i Archidiecezjalnej Szkoły Muzycznej, czyli instytucji zajmujących się profesjonalnym kształceniem organistów na terenie archidiecezji krakowskiej.

Z całą pewnością nie czas w niniejszym opracowaniu na recenzowanie przedstawionego regulaminu, który jest dokumentem obowiązującym w naszej archidiecezji zaledwie od dwóch miesięcy. Nie można jednak nie zwrócić uwagi na kilka elementów, które wyróżniają ten dokument spośród podobnych, obowiązujących dawniej lub obecnie w polskich diecezjach.

1. Choć w nazwie skierowany do organistów, regulamin jest tak naprawdę dokumentem porządkującym różnorakie sprawy muzyczne, z którymi mamy do czynienia w kościołach naszej diecezji. W ten sposób odnosi się nie tylko do organistów, ale także do rządców parafii jako ich pracodawców, a także do Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej, która reprezentuje arcybiskupa metropolitę krakowskiego w sprawach związanych z muzyką.

2. Przedstawiony regulamin nie jest zbiorem życzeń i pouczeń, jak bywało to w przeszłości, tylko rzetelnym opisem aktualnej sytuacji muzyków kościelnych i próbą nadania profesji organisty kościelnego rangi zawodu elitarnego, przy którego wykonywaniu liczy się zarówno profesjonalizm, jak i artyzm muzyczny.

3. W sposób jednoznaczny dokument ten reguluje kwestie finansowe, do tej pory często traktowane bardzo indywidualnie, określając jednoznacznie, iż za pracę należy się godziwa płaca. Tym samym nie akceptuje jako jedynych tzw. form zastępczych wynagradzania organisty (opłatek, kolęda, mieszkanie służbowe). Formy takie mogą mieć charakter pomocniczy i służyć pozyskaniu przez parafie środków finansowych, które pozwolą na zabezpieczenie pensji i jej pochodnych organistów (patrz: załącznik nr 1).

4. Regulamin ustala kategorie organistów, wskazując na zależność zajmowanego stanowiska od wykształcenia, a co za tym idzie, odpowiedniej gratyfikacji

finansowej. Jednocześnie szczegółowo określone zostały kryteria wykształcenia muzycznego kandydatów na organistów.

5. Regulamin oparto na obowiązującym w Polsce Kodeksie Pracy. Wprowadzono wiele pojęć wymienionego kodeksu tj. np.: standardy zawodowe, prawa do urlopu, sposoby rozliczania przerw itp., które obowiązując od dawna w innych zawodach, nieczęsto odnoszone były do zawodu organisty kościelnego.

6. Dokument w sposób czytelny opisuje różnice w rodzajach umów, na podstawie których zatrudnić można organistę (umowa o pracę i umowa-zlecenie). Rozumiejąc, iż wybór formy zatrudnienia zależy jest od wielu czynników (możliwości finansowe parafii, indywidualne potrzeby pracownika, charakter pracy, różna ilość mszy św. i nabożeństw w kościołach) nie wyróżnia żadnej z nich, pozostawiając prawo wyboru zainteresowanym stronom.

7. Biorąc pod uwagę znane praktyki nadużywania w niektórych parafiach zatrudnienia organisty na podstawie tzw. porozumienia o współpracy, czyli wolontariatu, regulamin szczegółowo wyjaśnia, czym jest w swej istocie wolontariat i jakimi rządzi się prawami. Przypomina między innymi o podstawowej zasadzie dotyczącej wolontariatu, którą jest dobrowolne wykonywanie pracy nie związanej z wynagrodzeniem.

W tekście regulaminu organistów archidiecezji krakowskiej zatwierdzonym przez arcybiskupa metropolitę krakowskiego 29 czerwca 2011 roku nie zapisano, jak długo będzie on obowiązywał. Oznacza to, iż dopiero czas pokaże, jak długo będzie on dokumentem aktualnym i pomocnym. Wypada więc życzyć organistom i księżom naszej archidiecezji, by regulamin stał się dla nich drogowskazem do twórczego wykorzystania swych możliwości muzycznych i pomocą w ułożeniu jak najlepszych wzajemnych relacji, dzięki którym poziom muzyki i muzyków w naszych świątyniach będzie coraz wyższy.